

مقدس تقدیم کردند. حیدر عمو اوغلی نیز، عنوان نخستین مهندس چراغ برق آستان را به خود اختصاص داد و به حیدر خادم برقی شهرت یافت و از آن زمان تا کنون، هر کسی به گونه‌ای کوشید تا در روشنایی این بارگاه کبرایی نقشی داشته باشد. در سال‌های پس از پیروزی انقلاب با قرارداد دادی که بین آستان قدس رضوی و برق منطقه‌ای خراسان منعقد شد، انرژی الکتریکی حدود ۲۳ مگاوات از طریق سه پست پاساژ و ۱۴ پست ۲۰ کیلووات به محل‌های مصرف انتقال می‌یابد و امروزه نور آرای بی‌بارگاه ملکوتی امام مهربانی‌ها (علیه السلام) رونق گسترده‌ای به خود گرفته است. کافی است در اعیاد و مناسبت‌های مذهبی، زائر این دیار شده تا با جلوه‌های خاص هنری، تزئینات معماری و نورپردازی ویژه‌ای در حرم مطهر روبه‌رو شوید. این روشنایی‌ها از طریق ۴ منبع جار، لوستر، پروژکتور و لامپ تأمین می‌شوند تا هر زمان که چشمانتان به لاله‌های روشن صحن‌ها و رواق‌ها افتاد؛ تالاب عشق را در آن‌ها ببینید و در این نورانی دل انگیز و در جوار امام رثوف، استخوان سبک کنید و عقده از دل بکشاید.

یک جار ممتاز از بهترین جارهای سبز مردی قدیم با ۴۰ شاخه و لاله، ۱۰ دستگاه لوستر ۵۰ شعله بلوری، ۴ دستگاه لوستر ۴۹ شعله بلوری و دو دستگاه لوستر ۱۸ شعله بلوری اطراف ضریح مقدس را روشن می‌کنند و ۷ دستگاه لوستر سفید یک شعله در مقرنس کاری بالای غرفه‌های حرم کار گذاشته شده‌اند و به این دریای نور، روشنایی می‌بخشند. ۸ دستگاه پروژکتور ۲ هزار وات زیر مقرنس‌ها و آینه‌ها و شیشه‌های رنگی سقف حرم را روشن می‌کنند و ۴ شعله لامپ ۵۰۰ وات در داخل مقرنس‌های سقف حرم، نوری خاص به آینه‌های رنگارنگ سقف می‌بخشند. در مجموع ۱۴۰۰ لوستر با ۳۰ هزار شعله لامپ این فضای معنوی و کبرایی را نورانی می‌کنند و ۲ هزار خادم شبانه‌روز به نظافت و تعمیر ملزومات روشنایی حرم مشغولند تا نور این قطعه از بهشت چراغ راه زائران شود. شب‌های حرم، خود روز است و این از برکات وجود اوست که خورشید خراسان لقب گرفته؛ شمس الشموس! آن زمان که وارد حرم امن رضوی می‌شوید، سر به آسمان بلند کنید و یک دور، دور خودتان بچرخید تا چشمانتان در نورانی لوسترها و چراغ‌ها و پروژکتورهای حرم غرق شود و فقط زیبایی ببینید و روشنایی و نور.

اینجا، نور علی نور است. نور در دل نور. ضریح مقدس، پیکر نورانی امام رثوف (علیه السلام) را در بر گرفته است. لوازم روشنایی متعددی در اطراف این ضریح بر نور وجود امام هشتم (علیه السلام) نور می‌پاشند. زائران این بارگاه ملکوتی به همت موقوفه روشنایی آستان قدس، غرق در نور می‌شوند و از وجود معنوی امام مهربانی‌ها نور می‌گیرند.

به روشنایی تأمین می‌شده است.

اگر نگاهی به اسناد موجود از گذشته‌های دور بیندازیم؛ بخشی از روشنایی حرم در سال‌های پیش از طریق غرفه‌های کوچک بالای صفت‌ها تأمین می‌شده و قسمتی دیگر را با فروختن شمع و مشعل روشن نگه می‌داشته‌اند. این شمع‌ها در چلچراغ‌هایی که در رواق‌ها و بیوتات نصب بود، جای‌گذاری و روشن می‌شد تا ضمن ایجاد روشنایی، آرامش و امنیتی را نیز در حرم مطهر فراهم آورد. همچنین به منظور تأمین نیاز مصرفی حرم به شمع، یک کارگاه شمع‌سازی نیز از این موقوفات در آستان قدس رضوی تأسیس شد که انواع شمع‌های مورد نیاز مکان‌های مختلف حرم، بسته به جای قرار گرفتن آنها در شمع‌دان‌های نقره یا چلچراغ‌ها تولید می‌شد. سنت حسنه و وقف برای تأمین روشنایی حرم منجر به این شد که شیعیان و دوستان آنان امام هشتم (علیه السلام) با طیب خاطر نسبت به وقف و نذر شمع و چلچراغ اقدام کنند تا دستا نشان به این بارگاه ملکوتی نور ببخشند. چلچراغ امین السلطان، چلچراغ شجاع الدوله، چلچراغ کن الدوله، چلچراغ حسام السلطنه و... از جمله معروف‌ترین چلچراغ‌هایی هستند که در سال‌های دور و از سوی ناصرالدین شاه قاجار وقف روشنایی حرم مطهر رضوی شده‌اند. توجه ویژه به روشنایی حرم همواره مد نظر بوده تا آنجا که طبق آیین نامه‌ای در طومار علیشاهی در زمان افشاریه، بر تأمین این روشنایی تأکید موکد شده است.

کوچه‌ای به نام برق و تأمین نور حرم

از گذشته دور، اختصاص عواید موقوفه برای روشنایی حرم یا خرید ملزومات روشنایی همچون انواع جار، شمع‌دان‌های فلزی، چلچراغ‌های پایه دار فلزی، گُل گیر شمع و قتیله چراغ، شمع‌دان نقره، چراغ‌های پایه دار بلور، دیوار کوب‌های بلور، انواع چراغ‌های برق و... یکی از مهم‌ترین فعالیت‌های موقوفه روشنایی حرم بوده است و برخی از این ملزومات قدیمی همچنان در خزانه و انبارهای آستان قدس نگهداری می‌شود.

اهمیت روشنایی حرم تا آنجا است که از دیرباز تا کنون سهم ویژه‌ای از وقف‌نامه‌های رقبات وقفی آستان قدس به تأمین روشنایی اختصاص داده می‌شده:

تا آنجا که شاه عباس صفوی در سفرهای خود به مشهد بخشی از خدمات مراقبت از ملزومات روشنایی را شخصاً انجام می‌داده و در کتاب عالم‌آرای عباس، در این خصوص چنین نوشته است: «حضرت ظلّ‌اللهی تادر مشهد مقدس نزول اجلال خادمی و فراشی حرم مفتخر و مباهی بودند» که منظور انجام خدمت روشنایی شاه عباس در طول سفرش به مشهد بوده است. مظفرالدین شاه قاجار نیز توجه ویژه‌ای به روشنایی حرم رضوی داشته و نخستین کارخانه برق کشور در دوران سلطنت او خریداری و به آستان قدس رضوی اهدا شده است.

از زمان ورود برق به مجموعه حرم مطهر رضوی، تأمین روشنایی بخشی از خیابان‌های منتهی به حرم نورانی نیز از سوی آستان قدس انجام می‌شود. روشنایی این خیابان‌های منتهی از گزم امام رضا (علیه السلام) است و نام کوچه برق در خیابان شیخ طوسی به سالی برمی‌گردد که نخستین موتور برق خورشیدی در آن راه‌اندازی شد و حرم مطهر را روشن کرد. تمام این روشنایی‌ها و تلاش برای نورانی کردن حرم امن رضوی، هر چند امری مهم و درخور ارزش است، اما در برابر نور معنوی امام رثوف (علیه السلام) همچون قطره‌ای در برابر دریاست و موقوفه روشنایی رضوی می‌کوشد این قطره را توسعه داده و در خور دریا نماید.

شب‌های حرم، خود روز است

داستان وقف روشنایی در حرم رضوی، قصه‌ای بس طولانی دارد. برداران رضایف نخستین دستگاه مولد ابتدایی برق را از روسیه خریده و به آستان